

Linnéuniversitetet

Institutionen för pedagogik, psykologi och idrottsvetenskap

Kommunikation och relation mellan lärare elev via IKT

En kvalitativ studie av elevers erfarenhet i gymnasiet

Växjö, 2012-08-05

15hp

Pedagogik/2UV06L

Handledare: Mattias Lundin, Linnéuniversitetet
Institutionen för pedagogik. Psykologi och idrottsvetenskap

Louise Wendel, Jan Rosenqvist

Organisation/ Organization	Författare/Author(s)	
Linnéuniversitetet Institutionen för pedagogik, psykologi och idrottsvetenskap	Louise Wendel, Jan Rosenqvist	
Linnaeus University School of Education		
Dokumenttyp/Type of Document	Handledare/tutor	Examinator/examiner
Examensarbete/Diploma Work	Mattias Lundin	Anne-Mari Folkesson
<i>Titel och undertitel/Title and subtitle</i>		
Kommunikation och relation mellan lärare elev via IKT - En kvalitativ studie av elevers erfarenhet i gymnasiet		
Sammanfattning (på svenska)		
<p>En god relation mellan lärare-elev är viktigt för att skapa en väl fungerande studiemiljö i skolan. Vad som är en god relation till eleverna och hur det skapas via kommunikation är en kunskap som lärare hanterar dagligen i sin yrkesroll. Vi ser ett problem kring lärare elev relationen om vi lärare inte möter upp våra elever via IKT. Läraren ska skapa en god relation till eleverna genom ett förtroende, förmedla/ta förgivit att skapa en relation, detta ses som en självklarhet i lärandet.</p>		
<p>Som lärare har vi möjlighet att påverka så att eleverna får en meningsfull erfarenhet av sin utbildning. När vi skapar en erfarenhet ska läraren ta hänsyn till elevernas egna förmågor och avsikter samt de yttre förhållandena som, att förstå behov och anlag här har kommunikationen en avgörande roll. Genom kroppsspråk, skrift och röst kommunicerar läraren med sina elever. Vårt sätt att leva har förändrats av informationstekniken genom att vi lär som vi lever.</p>		
<p>Dagens ungdomar har växt upp i en värld där mobiltelefoner, datorer och internet ger ständiga möjligheter till att kommunicera. Samspel och relation är en viktig faktor för att föra kunskap vidare till nästa generation, nu finns det även en ny arena för denna kunskapsöverföring och det är IKT.</p>		
<p>Vårt syfte är att se vilka erfarenheter eleverna har av olika kommunikationsformer via IKT med sina lärare, samt elevens erfarenhet av relationen när kommunikationen via IKT sker mellan lärare elev ur ett elevperspektiv. Eftersom vi valde att titta på elevernas erfarenheter genomfördes intervjuer för att kunna gå på djupet i elevernas erfarenheter.</p>		
<p>Frågeställningarna riktades till åtta elever som går i årskurs två på gymnasiet. Intervjuformen som användes var halvstrukturerad vilket innebar att endast några få förutbestämda frågor inom det aktuella ämnet var givna på förhand. Vid bearbetningen har vi inspirerats av fenomenografin vilket innebär att få fram det som är underförstått. Undersökningen visade på, att internet har ökat markant vilket i sig leder till att IKT blir mer tillgängligt. När läraren visar förståelse och ser vilka behov som finns skapas nya kommunikationsformer via IKT. Vi lärare har en viktig roll i förändringarna som sker genom att kommunicera via IKT, möter vi eleverna så kan vi på så vis skapa ett samspel över IKT.</p>		
Nyckelord		
Relationer, god relation, erfarenhet, mötas, kommunicera, kommunikationsform, kommunikation, elever-lärare, IKT, internet		

Abstract (in English)

Vad som är en god relation till eleverna och hur det skapas via kommunikation är en kunskap som lärare hanterar dagligen i sin yrkesroll. Vi ser ett problem i relationen kring lärare elev relationen om vi lärare inte möter upp våra elever via IKT. Dagens ungdomar har växt upp i en värld där mobiltelefoner, datorer och internet ger ständiga möjligheter till att kommunicera. Samspel och relation är den viktigaste faktorn för att föra kunskap vidare till nästa generation, nu finns det även en ny arena för denna kunskapsöverföring och det är IKT. Vårt syfte är att se vilka erfarenheter eleverna har av olika kommunikationsformer via IKT med sina lärare. Samt elevens erfarenhet av relationen när kommunikationen via IKT sker mellan lärare elev ur ett elevperspektiv. Vi lärare har en viktig roll i förändringarna som sker genom att kommunicera via IKT, möter vi eleverna så kan vi på så vis skapa ett samspel över IKT.

Key Words**Utgivningsår/Year of issue**

2012

Språk/Language

Svenska

Antal sidor/Number of pages

28

Internet/WWW<http://www.lnu.se>

Sammanfattning

En god relation mellan lärare-elev är viktigt för att skapa en väl fungerande studiemiljö i skolan. Vad som är en god relation till eleverna och hur det skapas via kommunikation är en kunskap som lärare hanterar dagligen i sin yrkesroll. Vi ser ett problem kring lärare elev relationen om vi lärare inte möter upp våra elever via IKT. Läraren ska skapa en god relation till eleverna genom ett förtroende, förmedla/ta förgivit att skapa en relation, detta ses som en självklarhet i lärandet.

Som lärare har vi möjlighet att påverka så att eleverna får en meningsfull erfarenhet av sin utbildning. När vi skapar en erfarenhet ska läraren ta hänsyn till elevernas egna förmågor och avsikter samt de yttre förhållandena som, att förstå behov och anlag här har kommunikationen en avgörande roll. Genom kroppsspråk, skrift och röst kommunicerar läraren med sina elever. Vårt sätt att leva har förändrats av informationstekniken genom att vi lär som vi lever.

Dagens ungdomar har växt upp i en värld där mobiltelefoner, datorer och internet ger ständiga möjligheter till att kommunicera. Samspel och relation är en viktig faktor för att föra kunskap vidare till nästa generation, nu finns det även en ny arena för denna kunskapsöverföring och det är IKT.

Vårt syfte är att se vilka erfarenheter eleverna har av olika kommunikationsformer via IKT med sina lärare, samt elevens erfarenhet av relationen när kommunikationen via IKT sker mellan lärare elev ur ett elevperspektiv. Eftersom vi valde att titta på elevernas erfarenheter genomfördes intervjuer för att kunna gå på djupet i elevernas erfarenheter.

Frågeställningarna riktades till åtta elever som går i årskurs två på gymnasiet. Intervjuformen som användes var halvstrukturerad vilket innebär att endast några få förutbestämda frågor inom det aktuella ämnet var givna på förhand. Vid bearbetningen har vi inspirerats av fenomenografin vilket innebär att få fram det som är underförstått. Undersökningen visade på, att internet har ökat markant vilket i sig leder till att IKT blir mer tillgängligt. När läraren visar förståelse och ser vilka behov som finns skapas nya kommunikationsformer via IKT. Vi lärare har en viktig roll i förändringarna som sker genom att kommunicera via IKT, möter vi eleverna så kan vi på så vis skapa ett samspel över IKT.

Abstract

Vad som är en god relation till eleverna och hur det skapas via kommunikation är en kunskap som lärare hanterar dagligen i sin yrkesroll. Vi ser ett problem i relationen kring lärare elev relationen om vi lärare inte möter upp våra elever via IKT. Dagens ungdomar har växt upp i en värld där mobiltelefoner, datorer och internet ger ständiga möjligheter till att kommunicera. Samspel och relation är den viktigaste faktorn för att föra kunskap vidare till nästa generation, nu finns det även en ny arena för denna kunskapsöverföring och det är IKT. Vårt syfte är att se vilka erfarenheter eleverna har av olika kommunikationsformer via IKT med sina lärare. Samt elevens erfarenhet av relationen när kommunikationen via IKT sker mellan lärare elev ur ett elevperspektiv. Vi lärare har en viktig roll i förändringarna som sker genom att kommunicera via IKT, möter vi eleverna så kan vi på så vis skapa ett samspel över IKT.

Relationer, god relation, erfarenhet, mötas, kommunicera, kommunikationsform, kommunikation, elever-lärare, IKT, internet.

Förord

Denna C-uppsats är ett examensarbete som har skapats under vår utbildning till yrkeslärare vid Linnéuniversitetet i Växjö/Kalmar. Vald inriktning på arbetet formulerades ur vårt intresse för relation och kommunikation mellan lärare och elev. Som blivande yrkeslärare passade en fördjupning inom nämnda område väl in i examensarbetets ramar för kunskapsområde.

Att vid igångsättning av C-uppsatsen avgränsa syftet till en hanterbar nivå inom ramen för tilldelad tid, krävde en hel del med diskussion och tanke. Vidare i arbetet strävade vi efter att tydligt följa syftets röda tråd genom hela forsknings- och skrivarbetet. Vilket inte alla gånger var en lätt uppgift då vi fann flera intressanta sidospår längs arbetet som lockade vårt intresse. Det är samtidigt ett bevis för att forskningsområdet har intresserat oss samt gett oss nya kunskaper och perspektiv längs vägen. Vi kan nu summera ett för oss givande arbete kunskapsmässigt som samtidigt har varit väldigt intressant.

Vi tackar de intervjuade för medverkan. Genom arbetets gång fick vi värdefulla råd och tips av vår handledare Mattias Lundin, vi vill rikta ett varmt tack till dig för detta och för ditt stora engagemang som hjälpt oss att få denna C-uppsats till att bli vad den idag är. Tack!

Innehållsförteckning

Sammanfattning	IV
Abstract.....	V
Förord	VI
1. Introduktion	1
2. Bakgrund	2
2.1 Relation	2
2.2 Kommunikation.....	4
2.3 IKT	6
3. Syfte och frågeställningar.....	8
4. Metod	9
4.1 Undersökningsmetod.....	9
4.2 Urval	9
4.3 Genomförande av undersökning.....	10
4.4 Etiska överväganden	10
4.5 Databearbetning	11
4.6 Metodkritik	11
5. Resultat	12
5.1 Kommunikationens former	12
5.2 Erfarenhet av kommunikation	13
5.3 Erfarenhet av relationen.....	14
6. Diskussion	15
7. Slutsats	18
8. Referenser	19

1. Introduktion

En god relation mellan lärare och elev är viktig för att skapa en väl fungerande studiemiljö i skolan. Skolan ska skapa en trygg och likvärdig utbildning, den skall även ta hänsyn till elevers olika behov och utveckling (Skollagen, 2010:800). För att uppnå detta måste vi lärare möta eleverna genom en god relation. Vad som är en god relation till eleverna och hur denna kan skapas via kommunikation är därför en kunskap som varje lärare hanterar dagligen i sin yrkesroll. Filosofer som Aristoteles (384 f.kr.–322 f.kr.) och Martin Buber (1878-1965) är exempel på personer som skapat en teoretisk grund i ämnet. Aristoteles menade att känslan av tillit är grunden i all meningsfull kommunikation och krävs för att läraren skall uppfattas som en god förebild i ämnet (Kinderberg, 2011). Bubers filosofi om att en äkta relation mellan elev lärare är nyckeln till att öppna dörrarna hos våra elever och nå deras slutliga mål till lärandet (Buber 1989).

Idag är det inte enbart via det personliga mötet i skolan som den viktiga relationen byggs upp mellan lärare och elev. Den digitala informationsutvecklingen under det senaste decenniet har skapat nya platser för lärare och elever att mötas på (Gripsrud 2002). Lärarnas riksförbund (2010) har undersökt om kommunikationsformer via IKT kan höja elevens kunskapsnivå. Enligt undersökningen använder 87 procent av de tillfrågade eleverna sociala medier över internet och den vanligaste kommunikationsformen mellan lärare och elev utanför klassrummet är e-post. Vidare svarade 52 procent av eleverna ja på frågan om lärarna skall vara tillgängliga för eleverna via IKT, medan hela 68 procent av lärarna i undersökningen var negativa till denna kommunikationsform. Den snabbt växande kommunikationen via IKT i samhället erbjuder nya kommunikationsformer på hur lärare möter eleven på bästa möjliga sätt.

Vi ser ett problem i relationen kring utvecklingen om vi lärare inte möter upp våra elever via IKT. Det är yrkesrelevant för lärare att möta eleven och vår kommunikation speglar samhällets utveckling av nya kommunikationsformer. Poeten uttryckte sig såhär: ”All erfarenhet är en port, genom vilken vi ser en skymt av den värld som vi ännu inte har genomkorsat och vars gränser mer och mer förbleknat när vi färdas”(Lord Alfred Tennyson, Ulysses, 1842).

2. Bakgrund

2.1 Relation

Människors relationer till varandra skapas genom olika gemenskaper i samhället. Relationen ser ut på olika sätt och tar även olika former, som kan vara i stora eller små, familjer eller släkter, byar eller städer, kamratkretsar eller i skolklasser. Den största gemenskapen är vårt samhälle som omfattar helheten, skolan är ett exempel på en begränsad gemenskap. Relationerna är nödvändiga för oss människor för att vi skall överleva, vi klarar oss inte utan varandra. Det man inte själv som människa vet eller kan, får man reda på av andra människors erfarenheter i relationerna som man har i sina gemenskaper (Swaan 2001).

En erfarenhet påverkas av många olika faktorer och pågår inte bara i vårt inre utan även yttre förhållande, som t.ex. förutsättningar och omgivning. Vi lever till största del i en värld som består av tidigare mänskliga erfarenheter som förmedlats (Dewey 2008). Dewey menar att erfarenheten är en viktig del, det är en mänsklig förbindelse mellan lärandet och våra personliga erfarenheter som leder till empirism. Vilket är när erfarenhet istället för fakta bestämmer hur utformningen av en teori ser ut.

”Varje erfarenhet är en rörlig kraft. Dess värde kan bara bedömas på grundval av vad den rör sig mot och in i” (Dewey 2004, s.180).

Erfarenhet går inte att jämföra med utbildning eftersom all inte är bildande, erfarenhet kan utspela sig på olika sätt.

Man säger att allt lärande är situerat genom att det äger rum i ett visst samhälleligt och socialt sammanhang, där den lärande genom samspelet ingår som en integrerad del av lärandet. En väsentlig del av lärandet är att ju mer aktivt den lärande engagerar sig i samspelet desto större blir läromöjligheterna, framförallt med hänsyn till de ackommodativa processerna i inläringen (Illeris 2007).

Enligt Gripsrud (2002) är det en förutsättning att det skapas sociala relationer i skolan för våra barn och ungdomar skall lära sig den kunskap som förmedlas, men skolan ingår även som en del av deras socialisation. Om lärarna skapar en god relation till eleverna kan vi skapa ett förtroende, förmedla kunskap och socialt forma dem till samhällsmedborgare. Lärare förväntas/ tas förgivitt att skapa en relation detta ses som en självklarhet i lärandet. Aspelin (2005) menar att det inte finns några givna modeller för hur vi skapar en relation men att Bubers är en god vägvisare. Lärare är utbildade till att utbilda och fostra eleverna. Det finns inte någon exakt teori som går att överföra till verkligheten som kan ge oss full kunskap om hur vi ska möta en annan människa eller skapa en god relation (Aspelin 2005).

Martin Bubers, en judisk filosof som föddes år 1878 i Wien, han såg läraren som det viktigaste vi har i vårt samhälle. Han menade att det är läraryrket som samhällets öde vilar på. Hans pedagogiska tänkande handlade om att relationer är lärarens nyckel till att öppna dörrarna hos våra elever och nå det slutliga målet i vårt lärande (Buber 1997).

Vidare menade han att läraren som person har en avgörande roll för att kunna skapa en relation. Och att läraren måste börja med sig själv men inte sluta där, när läraren

kan se sig själv är det viktigt att utgå därifrån men inte fokusera på sig själv utan se sig själv ur ett annat perspektiv.

För att få förståelse för eleverna och kunna gå utanför vårt eget perspektiv ska läraren enligt Jenner (2004) sätta på sig elevens glasögon. Läraren ser då elevens bakgrund och livssituation vilket ökar förståelsen mellan lärare elev. Som lärare ska man tänka över sin egen människosyn och respektera eleverna så deras självkänsla växer.

Buber menar också att mötet är viktigt för relationen, han beskrev det med orden: "Om vi går en väg och möter en människa, som kom emot oss och hon gick en väg, känner vi bara vårt eget vägstycke och inte hennes; hennes upplever vi nämligen bara i mötet" skriver Martin Buber (Jenner 2004, s. 22). Att som lärare kunna lyssna och se de erfarenheter som eleverna har och möta utifrån dessa gör att vi lärare får en förståelse för eleven vilket underlättar vid mötet.

Jenner (2004) beskriver relationen som något vi skapar till våra elever vid första mötet och det är vi lärare som ansvarar för att skapa en bra relation. Att se eleven som en person och tänka på att även om eleven har problem så är det inte eleven som är problemet. Både trevliga och otrevliga erfarenhet kan användas och få inflytande på kommande erfarenheter. Det är vår uppgift som lärare att se till att eleverna får med sig erfarenheter som kan utvecklas i framtiden. Erfarenheten är påverkad av en återkommande handling som vi upplever eller gör, den påverkar oss vare sig vi vill eller ej, vilket i sin tur påverkar nästa handling också vidare (Dewey 2004).

"Vad man tänker på, ja det finns man i, med hela själen finns man i det man tänker på..." (Buber 1989, s. 61). Det som vi lärare förväntar oss av våra elever speglar oss i vår lärare roll. "Om människor förväntar sig att något ska hända så får dessa förväntningar påföljder för vad som sedan händer" (Swaan 2003, s. 38). Våra förväntningar påverkar vår lärare-elev relation.

I relationer mellan lärare-elev är det risk att relationen blir osaklig på grund av de projektioner som finns mellan människor. En projektion i detta sammanhang är en slags försvarsmekanism där man tillskriver andras svagheter för att försvara sin egen självbild. Jaget använder således detta som en form av försvarsmekanism vilket lätt leder till osaklighet i relationen. De senaste åren har man inom skolan blivit mer uppmärksam på relationens betydelse. Men fortfarande finns det moraliska domar och ansvarsförflugna projektioner i skolvardagen och det leder till stora kostnader på det mänskliga och sociala planet, speciellt gäller detta relationer där den ena parten har mer makt än den andra (Juil, Jensen 2009).

Swaan (2003) menar att läraren har en maktposition både i betygsättning och kunskapsmässigt. Detta kan påverka relationen, men för att läraren ska kunna ha en maktposition är vi beroende av eleverna. Något som Jenner (2004) tar upp är vikten av att som lärare tänka på maktpositionen, det är lärarens uppgift att förstå eleverna och inte tvärtom. Juil och Jensen (2003) uppfattar det som att få lärare tänker på att makt är något som ingår i deras arbete. När vi inte kan kommunicera på ett bra sätt är det lätt att vi använder vår makt i försvarsposition, kritiserar eller pratar över huvudet.

Juil och Jensen (2009) delar in vad en relation består av i två dimensioner, en innehållsdimension och en processdimension. Innehållsdimensionen är vad vi gör eller pratar om och processdimensionen är hur vi gör det. Vid en lärare-elev relation är det i stor utsträckning så att processdimensionen, hur vi gör det, påverkar innehållsdimensionen, vad vi gör, mer än omvänt.

De två direkta hoten mot en lärare-elev relation är en för stor distans respektive för liten distans i relationen vilket gör att man som lärare kan uppleva två olika relationsformer, där man antingen är isolerad från sina elever eller så är man uppslukad av dem (Aspelin 1999).

”Relationsmedveten intentionalitet innebär att läraren har en aktiv roll i kommunikationen och tar ansvar för konsekvenserna av sitt agerande. När läraren framträder inför sina elever intar han eller hon deras perspektiv och föreställer vad samspelet betyder för dem. Hon bemöter eleverna med respekt och uttrycker att hon önskar bli bemött på liknande sätt. Hon syftar inte till att styra utan till att möta” (Aspelin 1999, s. 160).

Ur en normativ föreställning kring lärare-elev relationen värdesätts därför stabila sociala band, hög grad av förståelse och optimal distans i relationen lärare-elev.

”När det sägs att det ligger i pedagogens makt att styra de yttre förhållandena menas därmed naturligtvis hans möjlighet att direkt påverka andras erfarenheter och därigenom den utbildning de får” (Dewey 2004, s. 186).

Som lärare har vi möjlighet att påverka så att eleverna får en meningsfull erfarenhet av sin utbildning. När vi skapar en erfarenhet ska läraren ta hänsyn till elevernas egna förmågor och avsikter samt de yttre förhållandena som att förstå behov och anlag här har kommunikationen en avgörande roll.

2.2 Kommunikation

Genom kroppsspråk, skrift och röst kommunicerar läraren med sina elever, på så vis utbyts kunskap, information och erfarenheter. Man frågar, besvarar, beordrar och lär känna varandra via kommunikation. Marshall B Rosenberg (1989) skriver:

”Jag tror, att om vi under den tid vi har eleverna i skolorna, kunde hjälpa dem att förstå varför de är mänskliga varelser och inte stolar, så skulle skolan bli bättre rustad för det ansvarstagande beteende som vårt samhälle behöver hos sina medlemmar, för att reparera skadorna från tidigare katastrofer upprepas i framtida släktled”. (Marshall Rosenberg, 1989, s. 10)

Marshall Rosenberg (1989) menar att det finns två egenskaper som används av läraren i mötet med eleven. Den första egenskapen är självständighet där läraren själv avgör vilka behov som finns. När egna metoder för att tillfredsställa behov används i kombination med efterföljande utvärdering kring vad som fungerar bra och mindre bra blir följden en ökad självmedvetenhet. Nästa egenskap handlar om att kunna visa respekt för andra genom ömsesidighet. Det gäller att förstå andras behov och att kunna ta hänsyn till samspelet mellan människor.

Enligt Marshall Rosenberg (1989) ska vi för att skapa en bra relation med eleven kommunicera med känslor och önskningsar. Läraren måste förmedla sig själv till eleverna för att skapa en god relation. Att som lärare våga visa att jag har känslor och inte genomsyra kursplaner, kunskap, samt använda sig av ordet jag. Vidare menar han att om läraren är medveten om sina känslor och kommunicerar dessa till eleven, skapar det en god relation. Att vara öppen med sina känslor är inte samma sak som att våga säga till eleven vad man tycker, då är man dömande och har inte visat vad som önskats. Man pratar om känslor utan att döma för att hur den andra parten i kommunikationen känner kan ingen ta ifrån dem. För att uppnå en relation genom kommunikation är

enligt Rosenberg (1989) ordet ”jag tror” ett användbart ord, då blir inte verklighet fakta.

Det finns teorier kring kommunikation som lägger en grund till hur man tänker och uttalar sig för att kommunicera på ett bra sätt. Marshall B Rosenberg är upphovsmannen till NVC (non violent communication) som även kallas giraffspråket. Marshall Rosenberg (2003) utformar sina tankar kring NVC det är en teknik som hjälper till att kommunicera och lyssna på andra genom att fokusera på fyra områden i kommunikationen med andra människor. Det handlar om vad man observerar, känner, och behöver samt vad man vill be om för att utveckla våra liv. För att lämna den vanligtvis förekommande kommunikationen som går ut på att klassificera, analysera och bestämma vad som är fel. Istället skall man vara uppmärksamma på vad man själv och andra behöver men inte får, då genom att mötas kring de underliggande frågorna (Rosenberg 2003).

Giraffspråket fokuserar på sker här och nu och inte det som varit. Det används för att skapa en god relation med andra och sig själv det handlar om att använda begreppen känslor och behov. Enligt Weirsoe (2004) handlar Giraffspråket om medvetenhet och hur vi tolkar andra människors beteende.

Weirsoe (2004) menar att när vi använder giraffspråket lär vi oss känna empati och visa respekt för andra. Detta för att vi lär känna både oss själva och andra och då inte bedöma och döma. För att skapa en bra relation har orden en stor betydelse, de ord vi använder oss av har en stor makt de kan både sära eller uppmuntra. Att använda giraffspråket minskar risken för utbrändhet eftersom du får insikt om vad som händer med dig själv och inte bara fokuserar på eleven och dennes behov utan även pedagogens. Vi blir tydligare både för andra och för oss själva menar Weirsoe (2004).

Motsatsen till att använda giraffspråket är vargspråket, där använder man sig av negativa bedömningar, generaliseringar. Med vargspråket används ord som ”är” och ”gör” istället för ”tror” och ”bör”.

Phillips (2011) menar att när vi kommunicerar med andra utgår vi ifrån oss själva och tror att alla tänker likadant som en själv.

För att vara en god lyssnare måste vi vara närvarande enligt Marshall (1989) är dessa metoder användbara för att bli en god lyssnare, eftersom vi gärna lyssnar på oss själva eller tar våra egna känslor över. Att lyssna med girafföron på vad en person säger gör oss till en god lyssnare och vi skapar empati.

Idag används IKT som ett komplement till traditionell undervisning i skolan i form av läroplattformar, bloggar, Internet, elektroniska presentationer. En svårighet som många lärare upplever är att det är svårare att engagera eleverna i jämförelse med när läraren är fysiskt närvarande. En av orsakerna till detta är att eleverna har svårare att koncentrera sig på grund av att det finns fler faktorer i omgivningen som kan störa, när eleven själv skall välja tidpunkt för att gå in och använda IKT. Inom IKT skiljer man på asynkron och synkron kommunikation via IKT. Med asynkron kommunikation menas att det som skrivs elektroniskt läses i efterhand av någon annan. Synkron kommunikation innebär att två eller flera kommunicerar i realtid med varandra. Användning av den asynkrona kommunikationen ger i regel ett större reflektionsdjup kring ämneskommunikationen än den synkrona som istället kan ge upphov till fler idéer (Dysthe 2003).

2.3 IKT

Gripsrud menar att vi människor idag är har blivit sociala varelser som dagligen är anslutna till internet. Idag är det allt lättare att nå det som innan var avlägset, på sikt är det inte omöjligt att detta förändrar människors syn på samhället (Gripsrud 2002).

Det är intressant att se hur tekniken och dess design styr hur vi kan tänka och vilka liv vi kan leva. Vårt sätt att leva har förändrats av informationstekniken genom att vi lär som vi lever.

Dagens ungdomar har växt upp i en värld där mobiltelefoner, datorer och internet ger ständiga möjligheter till att kommunicera. Enligt Vestlin (2009) påverkar detta barn och ungdomars lärande och deras syn på lärande i skolan. Samspel och relation är den viktigaste faktorn för att föra kunskap vidare till nästa generation, nu finns det även en ny arena för denna kunskapsöverföring och det är IKT (Vestlin 2009).

Den nya infrastrukturen med IKT förändrar skolan, lärarna och eleverna genom fyra centrala delar.

1. *Interaktionen* med datorer och telefoner över internet gör att det alltid kan finnas ett samspel i relationen mellan elever och lärare i och utanför skolan.
2. *Sociala relationer* över internet skapar nya relationsmönster. Vet vi inte så mycket idag om hur dessa kommer att utvecklas och ser ut i skolan om tjugo år.
3. *Intimitet och sambörigheten* som är efterlängtat bland ungdomar förstärks av internet.

Hypotetiskt kan man säga att *mentaliteten* förändras genom ny interaktivitet, socialitet och intimitet. Ungdomar tänker om sig själva, omvärlden och tänker om språk på ett annat sätt (Vestlin 2009).

En medialisering är när tankar, åsikter och kunskaper blir mer beroende av medierna. När detta sker blir vi människor i det sociala mer beroende av kommunikation via tidningar, mobiltelefoner och internet. Använder vi oss inte av dessa kommunikationsformer känner vi ett utanförskap (Jansson 2009). SCB's siffror visar att den digitala klyftan gör sig påmind enligt undersökningen är det användningen hos höginkomsttagare vanligare.

Marshall McLuhan (1911-1980) såg en framtid där hela världen är samman kopplad via kommunikation med satelliter och elektroniska medel han använde sig av begreppet global village vilket innebar en världsomfattande gemenskap med olika bakgrund och tankemönster (http://www.livinginternet.com/i/i_mcluhan.htm).

Marshall McLuhan har haft rätt i sina spekulationer av vårt kommunicerande, idag har användandet av internet ökat kraftigt enligt statistiska centralbyrån (SCB 2011). Det används idag olika sorters tekniker för att kommunicera via IKT, det är lättare att skicka budskap över hela världen. Kommunicerande via IKT styrs av materiella, kulturella tillgångar samt status år 2011 var det 65 % icke användare av internet i världen jämfört med 2006 då det var 86 % det är en ökning med 21 % på fem år. En tredje del av befolkningen kopplar upp sig via sina telefoner. I de yngre åldersgrupperna har det ökat med 6 % sedan 2010 lika många kopplar upp sig via datorer (SCB 2011).

Enligt en undersökning som Barn-ULF gjort på ungdomar i Sverige har 8 av 10 barn mellan 16-18 tillgång till egen dator och ungdomar som går på gymnasiet är det 0 % som inte har tillgång till mobiltelefon. Kommunikationsformen i åldrarna 16-18 år är det enligt Barn-ULF 97 % som skickar mail, chattar, surfar på nätet detta sker 1-3 timmar om dagen samt kommunicerar 60 % med kompisar varje dag via internet.

Med "Leading schools in the digital age: a clash of cultures" belyser Peter Williams (2008) hur den digitala tidsåldern påverkar skolan som institution och han formulerar även i artikeln tre olika alternativ för skolledare kring hur de kan utveckla skolan för att möta framtidens elever på den digitala arenan. Här har lärarna en viktig roll i förändringarna då deras samspel och relation till eleverna via IKT är avgörande för att genomföra omställningen. Här är en sammanfattning av de tre alternativen:

1. En förutsättning för att genomföra den digitala utvecklingen inom skolan är att skolledare och lärare har en inställning att lämna de traditionella tankarna kring hur skolan lär ut och är öppen för förändring.
2. Lärarna behöver använda IKT mer kreativt och låta eleverna själv bestämma takten. De av läraren i förväg planerade lektionerna gör lätt eleverna frustrerade då de interaktivt med IKT är vana vid att själv bestämma takt och hur de vill lära sig saker. Här behöver lärarna funktioner utanför skolans ramar och iscensätta lärande i ett sammanhang som är mer relevant för elevernas lärande.
3. Skolan fungerar mer som ett partnerskap med elever och vårdnadshavare i motsats till dagens tyngdpunkt då skolan är centralstyrd. Elever och vårdnadshavare bör inte vara beroende av de professionellas tillhandahållning i skolan. De skall kunna välja mellan olika paketslösningar vars utformning de intimt är involverade i genom en stark koppling till IKT mellan lärare, elever och vårdnadshavare.

Peter Williams (2008) avslutar artikeln med att IKT kan vara en del av problemet inom skolan men en djärv och fantasifull omformning av dess användning kan visa sig vara nyckeln till framgång.

3. Syfte och frågeställningar

Syftet är att se vilka erfarenheter eleverna har av olika kommunikationsformer via IKT med sin lärare. Samt elevens erfarenhet av relationen när kommunikation av IKT sker mellan lärare elev. För att uppfylla syftet, har vi har valt att ställa följande frågor ur ett elevperspektiv i gymnasieskolan.

1. Vilka erfarenheter har de av olika kommunikationsformer via IKT?
2. Vilka erfarenheter har de av kommunikation via IKT?
3. Vilka erfarenheter får de av relationen när de kommunicerar via IKT?

4. Metod

4.1 Undersökningsmetod

Syftet med vår fältstudie var att se hur elever upplever och ser på relationen med läraren när kommunikationen sker via IKT. Den form av fältstudie som valdes var att genomföra intervjuer. Intervjuform valdes för att få möjlighet att gå på djupet i elevernas upplevelser och för att få ett kvalitativt underlag. Eftersom undersökningen är ur elevperspektiv speglar den andra ordningens perspektiv. Vi valde att göra en bearbetning inspirerad av fenomenografin vilket innebar att se det som är underförstått i intervjuerna. En enkätundersökning hade riskerat att inte ge samma värde av det som samlats in både på grund av bearbetning och valet av att titta på elevens erfarenhet.

4.2 Urval

Frågeställningarna riktades till åtta elever som går i årskurs två på gymnasieskolan. För att få ett brett urval tittade vi på studiemotivation, social egenskaper. Anledningen till valet av årskurs två elever, var att det mest relevant om man ser på relationen. Då eleverna hittat sina roller i klassen och relationen mellan lärare elev har hunnit utveckla sig. Om man jämför med elever i årskurs ett så har relationen lärare elev precis påbörjats och årskurs tre eleverna har en väl utvecklad relation som snart upplöses. Intervjuerna utfördes på två gymnasieskolor i södra Sverige, för att få ett så brett utbud som möjligt är valet av de intervjuade viktigt. Urvalet gjordes för att utjämna skillnader mellan olika skolor och även för att undvika att respondenterna relaterar till samma lärare. Även val av kön, etnicitet och programinriktning togs det hänsyn till vid urvalet (Säljö 1989).

4.3 Genomförande av undersökning

Intervjuformen som användes var halvstrukturerad, vilket innebar att endast några få förutbestämda frågor inom det aktuella ämnet var givna på förhand. Detta för att inte tappa den röda tråden under intervjuerna, det gav nämligen möjlighet till att anpassa följdfrågorna efter respondenterna. Vi valde att använda oss av följande frågor:

- I vilken utsträckning använder du IKT på fritiden?
- Av vilka följande kommunikationsformer använder du med din lärare?
Telefon, smart phone, sms, mms, e-post, twitter, bloggar, facebook, övrig
- Hur upplever du att kommunikationen via Telefon mellan lärare och elev ser ut?
- Upplever du att den har betydelse för relationen?
SMS, MMS, E-post, Facebook, Blogg, Twitter

Valet att använda ordet upplevelse i intervjuguiden beror på att vi först hade tänkt att titta på elevernas upplevelse men under bearbetning kom vi fram till att det var deras erfarenheter vi hade fått ta del av. Röstinspelning gjordes vid samtliga intervjuer för att ordagrant kunna återge dem i efterhand. När frågeguiden utformades användes en metod som innebar att börja intervjuerna med några allmänna frågor för att respondenterna skulle känna sig bekväma. Vi övergick sedan till bredare frågor kring ämnet och till sist mer specifika frågor kring syftet. Innan intervjuerna genomfördes gjordes pilotstudier vilket var mycket relevant för att få en kvalitativ undersökning som möjligt eftersom vi valt att titta på elevernas erfarenheter och för att vi valt att inspireras av en fenomenografisk bearbetning (Säljö 1989).

4.4 Etiska överväganden

Undersökningen är gjord efter HSRF Forskningsetiska principer inom humanistisk samhällsvetenskaplig forskning (www.vr.se). Informationskravet uppfylldes genom att respondenterna informerades innan intervjun om undersökningens syfte. Samtyckeskravet som innebär att deras deltagande var frivilligt och att de kunde avbryta deltagande under själva intervjun. Eftersom respondenterna var över 15 år kontaktades inte vårdnadshavare. Konfidentialitetskravet följdes på det material som samlats in under intervjuerna, materialet har behandlats med konfidentialitet och inga personlighetsuppgifter togs under intervjun. Vi som intervjuare fick inte och har inte heller delgett vilka som är respondenter. Det material som samlats in under fältstudien ska endast användas till undersökningen vilket gör att undersökningen uppfyller nyttjandekravet.

4.5 Databearbetning

Valet av en halvstrukturerad intervju och att vi inspirerats av fenomenografi vilket innebär att få fram det som är underförstått gjorde att vi la ner mycket tid vid bearbetning. Intervjuerna har bearbetats tillsammans och jämförts, intervjuerna lästes flera gånger och vikten lades vid syftet. Vi började med att lyssna på intervjuerna, vi använde oss av nyckelorden och syftet under bearbetningen för att inte tappa den röda tråden. Som vi tidigare nämnt var det under bearbetningen som vi såg att vi fått fram vilka erfarenheter eleverna hade istället för upplevelser. Det vi fann relevant skrevs ut och började bearbetas med kodord för att kunna jämföras och sorteras. För att få fram det som är underförstått och hitta ett mönster i intervjuerna satte vi på oss respondentens glasögon för att se det ur elevperspektiv och öka förståelsen vid analysen (Larsson, 1986). För att kunna förmedla elevens erfarenhet har vi valt att stärka vårt resultat med de intervjuades citat. I fenomenografin är det en grundregel att försöka känna det uttryck och de signaler som den intervjuade sänder, det är uppfattningarnas likheter och skillnader som analyseras genom att studera den intervjuades tankar samt kunna se det dolda i intervjun (Säljö 1989).

4.6 Metodkritik

Intervjuerna utfördes vid två olika skolor bland elever som gick praktiskt inriktade program på gymnasiet. Möjligtvis hade resultatet förändrats om antalet intervjuer hade utökats till att även omfatta elever vid teoretiskt inriktade program på andra inriktade skolor. Hur och om resultatet då hade förändrats vet vi inte idag, men funderingarna kring ifall elever på teoretiskt inriktade program har en annan syn på relation och kommunikation med sina lärare har väckts inom oss under arbetets gång. Men ett större antal intervjuer hade definitivt gett oss ett större underlag att bearbeta vilket är en fördel, även om vi känner att nuvarande mängd av intervjuer gav oss en bild av elevernas erfarenhet kring vår frågeställning.

5. Resultat

5.1 Kommunikationens former

Större delen av de intervjuade hade tillgång till en egen smartphone med funktioner som gör internet, Facebook och e-post lättillgängligt. En av de intervjuade berättar det såhär: *"På mobilen är jag är inne och kollar mail varje dag, så det plingar till när man får mail"*. De intervjuade hade erfarenhet av kommunikationsformen e-post och telefon med någon eller flera av sina lärare. Det förekom att de intervjuade hade tillgång till ett mobilnummer som läraren använde på fritiden. SMS var vanligt förekommande mellan lärare elev. De intervjuade hade erfarenhet av att använda en lärplattform som var kopplad till skolan de gick på. Kommunikationen via lärplattform uttrycktes av en intervjuad på detta sätt: *"Det är lärarna där uppe på skolan som jag mailar mer med för dom använder sig mer av First Class, så när dom skall kontakta en så är det alltid med First Class som dom skickar, så då skriver jag tillbaka med det också"*. Att kommunicera via Facebook med lärare hade en av de intervjuade erfarenhet av.

Inlämning av uppgifter var det vanligaste innehållet med e-post, frågor kring vad man missat vid en lektionsfrånvaro och vilka läxorna är inför nästa lektionstillfälle var även vanligt. Såhär såg en av de intervjuade på innehållet via e-post: *"Via mailen, skicka in saker, via mailen till exempel läxor och sånt"*. Direkta frågor kring ämneskunskaper förekom också men i lägre utsträckning. Innehållet i samband med telefonsamtalen kategoriserades under praktiska frågor som rör skolan, sjukanmälningar och ämnesrelaterade frågor kring uppgifter och läxor. Med SMS meddelades det framförallt sjukanmälningar, för sen ankomst och enklare praktiska frågor kring skolan och lektioner. Lärplattformen användes främst som en funktion för att hämta och lämna in uppgifter och läxor. Med Facebook kommunicerades enklare ämnesrelaterade frågor kring uppgifter och läxor via meddelandefunktionen. Det förekom även, dock i mindre grad, att lärare och elev kommenterade varandras bilder och inlägg på Facebook. *"På Facebook är det mest skolarbete, alltså det, ibland kan det bli lite sådär skämt. Om hon då har gjort ett lite roligt inlägg så kan det bli en liten kommenter"*

De intervjuade skickade e-post till lärarna fördelat på dygnets alla timmar. Lärarna svarar när de har möjlighet till det vilket innebär en viss tidsfördröjning, en del lärare svarar endast på skoltid och andra lärare besvarar e-posten även på kvällar och helger. Vid telefonsamtal var de intervjuades erfarenhet att anpassa tiderna efter när man upplevde att det var okej att ringa just den läraren. Oftast hade inte lärarna uttalat i klartext när de intervjuade får ringa utan de upplevde det som lämpligt med en del och olämpligt med andra lärare. En av de intervjuade uttryckte sig så här i samband med när vi diskuterade vid vilka tidpunkter man kan ringa till en lärare *"Jag kan ringa till henne mitt i natten om det är så och hon skulle hjälpa mig"*. De intervjuade hade erfarenhet av att använda sig av telefonsamtal till lärare under skoltid, det förekom även utanför skoltid. De intervjuade hade erfarenhet att använda sig av SMS till lärare under skoltid och det förekom även utanför skoltid. SMS användes i en del fall som kommunikationsform när de intervjuade upplevde det som för sent på kvällen för att ringa. En intervjuad upplevde det såhär när de hon sökte kontakt senare på kvällen: *"Alltså, det är ju två av dem som jag sms:ar som har barn, så jag vet inte hur sent jag vågar sms:a dem. Ibland är det såhär, jag måste, okej jag får chansa att inte nå vaknar"*. På samma sätt som e-post så användes lärplattformar och Facebook fördelat på dygnets alla timmar och precis som med e-post skiljer det sig i när lärarna responderar till kommunikationen. En del svarar endast under skoltid och andra lärare även på fritid.

5.2 Erfarenhet av kommunikation

De intervjuades erfarenhet av kommunikationen med lärare via IKT upplevdes som positivt. Att kunna lämna in uppgifter via e-post var något som de intervjuade tyckte var bra för då kunde man lämna in när som helst på dygnet. Att kommunicera via e-post tyckte däremot de intervjuade var jobbigt med hänsyn till att man inte alltid fick någon direkt respons. En av de intervjuade beskrev det såhär ” *Att kommunicera med Mail är bra om man typ ska skicka 30 bilder till en kompis eller typ skicka in sina läxor annars tycker jag det finns så många andra sätt som är bättre att använda som typ chat Facebook*”. Att kommunicera via telefon var alla de intervjuade positiva till, det var en kommunikationsform där man fick direkt respons. De intervjuade hade erfarenheter av att det var lättare att prata med sin lärare via telefon om det var något man ville förmedla.

Att ha sin lärares mobilnummer var något som alla upplevde som en trygghet och de som inte hade numret skulle gärna vilja haft det, en av de intervjuade uttryckte det såhär ” *Jag skulle gärna vilja ha min lärares telefonnummer men när jag frågade honom fick jag skolans telefonnummer så han vill nog inte ge ut sitt mobilnummer. Men jag kan förstå honom det är deras arbete de ska inte ha med oss elever att göra på fritiden det måste vi respektera*”. De intervjuades erfarenhet av att ha tillgång till sina lärare på fritiden var positiv men de hade ändå en förståelse för om läraren inte ville delge sitt telefonnummer. De intervjuade som hade telefonnumret tyckte det var praktiskt att skicka ett sms, då kunde läraren svara när hon ville, några av de intervjuade tyckte det var jobbigt med att smsa för det blir lätt missförstånd vilket en av de intervjuade uttryckte såhär ” *ibland är sms lite svårt blir lätt så oorganiserat och att man då fattar fel*” medan en annan av de intervjuade upplevde sms som något positivt. En av de intervjuade tyckte att SMS var bättre när det handlade om att förmedla känslor ” *de är lättare att formulera sig i sms då har man tid att tänka på vad det är man vill ha sagt men det är svårare att visa känslor för man bör inte tonläge*”. De intervjuades erfarenhet av SMS var olika.

Det var endast en av de intervjuade som hade kontakt med en lärare via Facebook och erfarenheten av det var positivt, de kommunicerade både om skolan och privata saker men menade att man blir inte vän med vem som helst ” *Jag har en lärare som är strikt och dömande henne vill jag inte vara vän med på Facebook henne mailar jag*”. Även de intervjuade som inte var vän med någon lärare på Facebook uttryckte att det beror på hur läraren är om de kan tänka sig denna kommunikationsform. Däremot tyckte de intervjuade att det kan vara positivt att kunna lära känna sin lärare via Facebook, en uttryckte det med att ” *är man vän med läraren på Facebook får man nog en annan bild, då ser man hur läraren är och kan prata med läraren på ett annat sätt*”. Många var positiva till att kommunicera via Facebook men att deras relation till läraren hade en avgörande roll för om de kunde tänka sig att använda sig av denna kommunikationsform. Detta på grund av att de visat en bild av sig själva som de tror att inte läraren är beredd att acceptera och kan då döma.

5.3 Erfarenhet av relationen

De intervjuades erfarenheter av relationen till läraren är avgörande för på vilket sätt eleverna väljer att kommunicera via IKT med lärarna. Det framkom tydligt till exempel genom att en del lärare lämnade ut sina kontaktuppgifter via IKT men eleven kunde inte tänka sig att kontakta läraren utan i absolut nödfall. *”Man märker hur läraren är, är han strikt kontaktar man helst inte honom mer än om nödvändigt”* och en annan intervjuad menade att man lär sig hur läraren vill kommunicera och att läraren sänder ut signaler. Hon uttryckte sig så här *”Det är olika för olika lärare man märker hur läraren vill kommunicera i deras sätt att vara”*. De intervjuades erfarenhet var att läraren bjuder in till kontakt via IKT genom sitt sätt att vara, läraren behöver inte uttala detta i klartext utan det märks. Erfarenheten av lärare som de intervjuade tyckte bjuder in eleverna till kontakt beskrivs som förstående, positiv, humoristisk och visar samtidigt respekt för eleven. Då kan eleven tänka sig att använda alla kommunikationsformer.

De flesta av de intervjuade uppskattade en närmare relation med sin lärare, en av de intervjuade uttryckte sig så här *”Det är kul att läraren märker och ser om man inte mår så bra och frågar om det är något det gör att man märker att de bryr sig om en”*. När de intervjuades erfarenheter av att en lärare är strikt, dömande och bara går till sitt jobb för sin lön samt inte har någon förståelse. Var erfarenheten att de intervjuade endast kommunicerar med kommunikationsformen e-post och i nödfall telefon, men de kan inte tänka sig kommunikationsformen Facebook med dessa lärare. De intervjuades erfarenhet var även att lärarens personlighet spelade stor roll för relationen.

IKT skapar en trygghet för de intervjuade i relationen till sin lärare, de kan då kommunicera vid dygnets alla timmar. De intervjuade erfarenhet var att en lärare som bjuder in och möter upplevs som förstående.

6. Diskussion

Formuleringen av vårt syfte kretsade kring kommunikationsformer, kommunikation samt relation via IKT. Vid bearbetning inspirerades vi av fenomenografisk undersökning, en metod som får ett djup i analysen av intervjuerna, vi såg detta som relevant eftersom det är elevernas erfarenhet som vi ville ta del av. Det var väldigt givande att läsa och jämföra intervjuerna flera gånger och då använda sig av nyckelorden för att se det som var underförstått i intervjuerna. Det ledde till följande reflektion i kontra bakgrund resultat.

Undersökningen visade att eleverna har erfarenhet av att vara anslutna till internet dagligen. Smartphone var också vanligt förekommande vilket gör att lättillgängligheten av IKT ökar. Detta överensstämmer med vår bakgrundforskning ifrån statiska centralbyrån som visade på, att internet har ökat markant vilket i sig leder till att IKT blir mer tillgängligt. Gripsrud (2002) menar att vi är sociala varelser som dagligen är anslutna till internet. Vestlin (2009) ser ständigt nya möjligheter till att kommunicera via IKT. Enligt Dewey (2004) är det viktigt att ta del av erfarenheter, det är en mänsklig förbindelse som leder till att vi kan ta lärdom av varandra och utveckla detta till något positivt. Om vi lärare använder oss av att kommunicera via IKT möter vi eleverna och tar del av deras erfarenheter av att kommunicera via IKT och kan på så vis skapa ett samspel över IKT.

I undersökningen hade de intervjuade olika erfarenheter av att använda asynkrona/synkrona kommunikationsformer. Val utifrån vilken kommunikationsform som eleverna använder kan variera, det är en större del av de intervjuade föredrar att kommunicera synkront dels för den direkta responsen som skapar en trygghet samt att det inte kan bli missförstånd som de upplever vid asynkron kommunikation. De som föredrar synkrona tycker att det är bra med korta meddelande och det finns tid för eftertanke i kommunikationen. En av de intervjuade föredrar att kommunicera via asynkrona erfarenheten är att det vid denna kommunikationsform finns tid för reflektion av vad som skulle förmedlas dock finns det en nackdel och det är att man inte kan höra tonläget vilket kunde göra att det uppstår missuppfattningar. Vid inlämningar är det den asynkrona kommunikationen som fördras av elevernas i undersökningen eleverna gör medvetna val vid kommunikationsform beroende på syfte. Dysthe (2003) menar att den asynkrona kommunikationen ger ett större reflektionsdjup och att den synkrona ger upphov till fler idéer

Att de intervjuade gjorde ett medvetet val i kommunikationsform beroende på syfte och relation till sin lärare var något som vi inte hade förväntat oss. Detta är ett samspel som skapar en interaktion där nya sociala relationsmönster utvecklas. Undersökningen visar att genom lärarens sätt att möta och visa förståelse väljer eleverna vilken kommunikationsform som används. De intervjuades erfarenhet av att lärarens sätt att möta spelar roll för kommunikationen är något som vi får ta del av i resultatet. De intervjuade menar att det är läraren som sätter gränser för vilken kommunikationsform som används, genom deras sätt att möta och visa förståelse för eleven. Deras erfarenhet är att läraren visar tydliga gränser på hur de vill kommunicera.

Eleverna accepterar att det finns lärare som vill ha en större distans men menar då att förståelsen inte blir lika stor och att relationen inte blir den samma. De föredrar att läraren är öppen för att använda olika

kommunikationsformer. Deras erfarenhet av en mindre distans var att de fick en annan sorts kommunikation med sina lärare där förståelsen ökade.

Både Buber (1989) och Jenner (2004) menar att läraren som person har en avgörande roll i att möta och visa förståelse för att se elevernas behov och att då ta ansvar för att skapa en god relation. Någon exakt teori om hur läraren kan skapa en god relation till sina elever på bästa sätt finns det inte enligt Aspelin (2005) som även ser två direkta hot mot en lärare elev relation där risken är att du kan bli uppslukad eller isolerad från dina elever.

Vi kunde se ett mönster i de intervjuades erfarenheter av en för liten distans samt en för stor distans i relationen lärare elev. Vilket stämmer väl överens med Aspelins (2005) teori om att läraren har en aktiv roll i kommunikationen och tar ansvar för sitt agerande. Elevernas erfarenheter skiljde sig här åt, en del hade en mindre distans till sina lärare så pass att eleverna kunde ringa sin lärare dygnet runt. Motsats till de som hade erfarenhet av att inte kontakta sina lärare på fritiden på grund av att läraren inte varit villig att dela med sig av sitt privata telefonnummer.

En av de intervjuade som hade en större distans till sin lärare hade reflekterat över att det fanns elever på andra linjer som hade en mindre distans till sin lärare. Att själv kunna ha denna relation hade varit något som den intervjuade hade tyckt varit bra, men menar att om deras lärare vill ha distans får eleverna acceptera det. Eleven menar att det är ”bara” lärarens jobb och då kan man inte begära att läraren vill engagera sig efter arbetstid.

Enligt Marshall (1989) måste läraren förmedla av sig själv till eleverna för att kunna skapa en god relation. Jenner (2004) menar att som lärare vara medveten och se sig själv ur ett annat perspektiv är viktigt för en optimal lärare elev relation. De intervjuades erfarenhet av relationen lärare- elev såg olika ut alla tyckte att det var viktigt med en fungerande relationen för några är den mer personlig och distansen mindre medan några såg det som en relation som var skolrelaterad och endast var i syfte till skolan.

Ungefär hälften av de intervjuade kontaktade läraren några gånger i veckan och innehållet kunde då vara skolrelaterat eller personligt. Precis som Juul & Jensen (2009)delar in relationen i innehålls- och processdimension ser vi ett mönster i elevernas erfarenheter, där hur vi gör har en större betydelse än vad vi gör. Kommunikationen har stor makt, som lärare måste vi förmedla av oss själva våga visa känslor. Marshall (1989) menar att om vi kommunicerar med känslor blir vi mer medvetna och då blir vi tydligare för oss själva och andra.

De intervjuades erfarenheter visar på att om läraren har förståelse och ser vilka behov som finns, blir följden att det skapas nya kommunikationsformer via IKT. Marshall (1989) menar att det finns två egenskaper för läraren att möta eleven den första är självständighet där läraren avgör vilket behov som finns det andra handlar om att kunna visa respekt och ömsesidighet. Williams (2008) menar att IKT kan vara ett problem i skolan, vi måste vara öppna för förändringar och lämna de traditionella inställningarna och våga möta nya sätt att kommunicera på. Lärare har en viktig roll i förändringarna som sker, genom samspel och relation kan vi skapa nya kommunikationsformen via IKT.

Relationen mellan lärare-elev samt den tekniska utvecklingen av IKT ger förutsättningar för elektroniska kommunikationsformer. Vestlin (2009) nämner fyra centrala delar som kommer att förändra skolan det är interaktion, sociala relationer, intimitet och samhörighet dessa skapar nya möjligheter i samspelet mellan lärare elev via IKT. Enligt Jansson (2009) lever vi idag i en medialisering där tankar åsikter och kunskaper blir beroende av media vi blir då också mer beroende av att kommunicera via IKT.

De intervjuade var alla stora användare av kommunikationsformer via IKT. Deras erfarenhet av denna kommunikation visar att de uppskattar den, framförallt möjligheten till att nå läraren just i det ögonblicket när de har behov av det, samt att kunna ha val möjlighet till kommunikationsform. Ur de intervjuades erfarenheter ser man att när läraren är förstående, positiv, humoristisk och samtidigt visar respekt byggs relationen upp och de väljer då fler kommunikationsformer med läraren.

De intervjuades erfarenheter av vilka kommunikationsformer via IKT som används var i mindre utsträckning när distansen till läraren är stor. Eleverna gjorde medvetna val när de hade en mindre distans till sin lärare, då användes fler kommunikationsformer, innehållet och tidpunkter kunde variera. De intervjuade hade erfarenheter av att det till viss del är läraren som sätter gränserna med sitt att vara i mötet som skapar samspelet i IKT användningen.

De intervjuades behov av att kommunicera via IKT kunde skilja sig åt, en del hade ett större behov av kommunicera än andra. De med större kommunikationsbehov hade mer erfarenhet av att innehållet i kommunikationen kunde vara mer personlig, de såg en trygghet i att kommunicera med sin lärare via IKT. De som hade erfarenhet av att kommunikationsbehovet var mindre relaterade kommunikationen till skolan.

7. Slutsats

Elevernas erfarenhet av olika kommunikationsformer via IKT är lättillgängligheten där telefon och sms är den kommunikationsform som eleverna föredrar. Den direkta responsen när man kommunicerar via telefonsamtal är en positiv erfarenhet för eleverna. Kommunikationen förutsätter att relationen lärare-elev är god, eleverna väljer kommunikationsform utifrån relationen lärare-elev. Andra aspekter som påverkar elevernas val av kommunikationsform är innehåll och tidpunkt. Eleverna gör medvetna val som styrs av innehåll och får till exempel följande utformning: vid inlämning av uppgifter används e-post, vid envägskommunikation skickas sms och där det behövs en tvåvägskommunikation väljs telefonsamtal. Tidpunkt styr vilken kommunikationsform som väljs genom att eleverna inte vill störa läraren efter arbetstid, i första hand används sms och e-post och vid behov telefonsamtal.

Även om läraren erbjuder olika kommunikationsformer är det ur elevernas erfarenheter lärarens sätt att bemöta som skapar en god relation av att läraren visar förståelse, är positiv med en humoristisk inställning och visar respekt. Trygghet är en erfarenhet som eleverna får av lättillgängligheten av att kommunicera via IKT. Möter vi lärare elevers olika behov med en positiv inställning, förståelse och respekt bjuder vi in till fler kommunikationsformer via IKT som har en direkt respons vilket eleverna föredrar.

Elevernas erfarenhet av Facebook med lärare var att om läraren hade en förstående relation med eleven fanns det en positiv inställning till kommunikation via Facebook. Dels för att använda det via kommunikation där hela klassen kan kommunicera med läraren samt att de kan lära känna en annan sida av sin lärare som är mer personlig. Vid användning av sociala medier som Facebook mellan lärare-elev är det därför viktigt att vara medveten om distansen till eleverna, det är vi lärare som sätter gränserna och har ansvaret för att kommunikationen skall fungera.

Även om läraren har ett val kan det vara svårt att hitta en optimal distans där elevernas önskan om tillgänglighet via IKT kan ske utanför arbetstid. Lärare som gör valet att vara tillgänglig har ändrat relationsmönster där kommunikation sker efter skoltid. Så hur sätter vi gränser utan att det påverkar lärare-elev relationen negativt? Det finns inte någon exakt teori som går att överföra till verkligheten som kan ge oss full kunskap om hur vi ska möta en annan människa eller skapa en god relation (Aspelin 2005). Vad är en optimal distans? Elevernas erfarenheter visar på stora skillnaden på distansen lärare-elev. De två direkta hoten mot en lärare-elev relation är en för stor distans respektive för liten distans i relationen vilket gör att man som lärare kan uppleva två olika relationsformer, där man antingen är isolerad från sina elever eller så är man uppslukad av dem (Aspelin 1999). Läraren som person har en avgörande roll för att skapa en optimal distans.

8. Referenser

- Aspelin, Jonas (1999). *Banden mellan oss: ett socialpsykologiskt perspektiv på lärare-elevrelationen*. Eslöv: B. Östlings bokförl. Symposion
- Aspelin, Jonas (2005). *Den mellanmännsliga vägen: Martin Bubers relationsfilosofi som pedagogisk vägvisning*. Eslöv: B. Östlings bokförlag Symposion
- Buber, Martin (1989). *Människans väg enligt den chassidiska läran*. [Ny utg.] Ludvika: Dualis
- Dewey, John (2004). *Individ, skola och samhälle: utbildningsfilosofiska texter*. 4., [utök.] utg. Stockholm: Natur och kultur
- Dysthe, Olga (red.) (2003). *Dialog, samspel och lärande*. Lund: Studentlitteratur
- Elever och lärare online - var går gränsen?: rapport från Lärarnas riksförbund*. (2010). Stockholm: Lärarnas riksförbund
- Gripsrud, Jostein (2002). *Mediekultur, mediasamhälle*. 2. uppl. Göteborg: Daidalos
- Illeris, Knud (2007). *Lärande*. 2., [rev. och utök.] uppl. Lund: Studentlitteratur
- Jansson, André (2009). *Kommunikation*. 1. uppl. Malmö: Liber
- Jenner, Håkan (2004). *Motivation och motivationsarbete: i skola och behandling*. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling
- Juul, Jesper & Jensen, Helle (2009). *Relationskompetens i pedagogernas värld*. 2. uppl. Stockholm: Liber
- Kindeberg, Tina (2011). *Pedagogisk retorik: den muntliga relationen i undervisningen*. 1. utg. Stockholm: Natur & kultur
- Larsson, Staffan (1986). *Kvalitativ analys: exemplet fenomenografi*. Lund: Studentlitteratur
- Phillips, Tove (2011). *Kommunikation*. 1. uppl. Malmö: Gleerup
- Rosenberg, Marshall B. (2003). *Nonviolent communication: ett språk för livet*. Svensbyn: Friare liv konsult.
- Rosenberg, Marshall B. (1989). *Undervisning i samförstånd: om självständighet och ömsesidighet*. 1. uppl. Stockholm: Utbildningsförl.
- Statistiska centralbyrån (2011). *Privatpersoners användning av datorer och internet*.
- Sverige (2012). *Skollagen (2010:800): med Lagen om införande av skollagen (2010:801)*. 2., [rev.] uppl. Stockholm: Norstedts juridik
- Swaan, Abram de (2003). *Mänskliga samhällen*. Lund: Arkiv

Säljö, Roger (1989). *Som vi uppfattar det: elva bidrag om inlärning och omvärldsuppfattning*. Lund: Studentlitteratur

Vestlin, Lena (red.) (2009). *Från wikis till mattefilmer: om IKT i skolan*. Stockholm: Lärarförbundet

Weirsøe, Bodil (2004). *Empatisk kommunikation: giraffspråket i pedagogiken*. Lund: Studentlitteratur

Williams, P. (2008) *Leading Schools in the Digital Age: a clash of cultures*. *School Leadership and Management*, Vol. 28, No. 3.

<http://www.internetstatistik.se> (2012-03-22 kl. 10:30)

http://www.livinginternet.com/i/ii_mcluhan.htm (2012-03-22 kl. 12:48)

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=1839> (2012-03-25 kl. 07:15)

<http://www.tfcbooks.com/tesla/1926-01-30.htm> (2012-03-22 kl. 9:20)

Lnu.se

Institutionen för teknik

351 95 Växjö

tel 0772-28 80 00, fax 0470-76 85 40